

Titel: Inductietrajecten in het mbo: wat vinden zij-instromers er zelf van?

Auteurs: E. (Edy) van Renselaar MEd^{1,2}, Dr. P. (Patricia) Brouwer², Dr. M. (Mieke) Koeslag-Kreunen², Prof. Dr. E. (Elly) de Bruijn¹

¹ Open Universiteit, ² Hogeschool Utrecht

Bijdrage Onderwijs Research Dagen (ORD) 2023; 6 juli 2023

Divisie: Leraar & Lerarenopleiding

Presentatievorm: rondetafelgesprek

Trefwoorden: zij-instromers, mbo, inductietraject

Referenties: zie onder

Korte samenvatting

In het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) worden vooral voor de beroepsgerichte vakken zij-instromers ingezet als docent omdat zij actuele kennis en vaardigheden uit het werkveld hebben. Veel van deze zij-instromers verlaten het onderwijs alweer binnen drie tot vijf jaar wat bijdraagt aan het actuele lerarentekort. Inductietrajecten ondersteunen startende docenten bij de spanningen die zij ervaren in hun nieuwe beroep en kunnen zorgen voor meer *welzijn* en *minder uitval*.

Deze interviewstudie heeft als vraagstelling: hoe ervaren zij-instromers staande inductietrajecten wat betreft hun beroepsidentiteitsontwikkeling, leerprocessen, passende begeleiding en co-creatie? Vier mogelijk werkzame elementen in inductietrajecten geïdentificeerd in eerder onderzoek, zijn benut als startpunt voor interviews met acht zij-instromers in het mbo. Deze elementen zijn: 1) de *ontwikkeling van de beroepsidentiteit* van de zij-instromer, 2) *leerprocessen* van volwassenen, 3) *co-creatie van inductietrajecten* en 4) *begeleiding op maat*. De interviewdata zijn thematisch geanalyseerd volgens de directed content analysis aanpak. In deze ronde tafel vragen we de deelnemers kritisch mee te kijken naar de interpretatie van de data.

Lopende tekst

Onderwerp en context:

Volgens een schatting is ongeveer 35% van de docenten binnen het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) zij-instromer (ABF research, 2020). Een groot deel verlaat echter binnen drie tot vijf jaar weer het onderwijs. Om zij-instromers zo goed mogelijk te laten landen in hun nieuwe werk en uitval te beperken, worden inmiddels op vrijwel alle mbo-instellingen inductietrajecten uitgevoerd.

Theoretisch kader:

Eerder onderzoek heeft vier mogelijk werkzame elementen in een inductietraject laten zien: 1) *ontwikkeling van de beroepsidentiteit*, 2) *leerprocessen* van volwassenen, 3) *co-creatie van inductietrajecten* en 4) *begeleiding op maat*. Omdat voor zij-instromers docent een tweede

(of derde) beroep is, verloopt het proces van beroepsidentiteitsontwikkeling anders dan voor personen die hun beroepsloopbaan starten als docent (Schellings et al., 2021).

Daarnaast is het belangrijk zicht te hebben op de leerprocessen van zij-instromers waarmee zij werken en leren verbinden omdat bij zij-instromers opleiding en werk tegelijkertijd plaatsvinden (Koopman et al., 2022). Het ontwerp van inductietrajecten kan door co-creatie wellicht versterkt worden: de inbreng en behoefte van de zij-instromer alsmede inzichten van andere stakeholders lijken hierbij van meerwaarde (Brouwer et al., 2021). Als laatste lijkt passende begeleiding een succesfactor voor het inductietraject van de zij-instromer. Zij-instromers blijken niet altijd de benodigde begeleiding te krijgen, omdat door leeftijd en/of ervaring hun omgeving aanneemt dat ze zich zouden moeten kunnen redden zonder begeleiding (Bar-Tal et al., 2020; Ruitenburg & Tigchelaar, 2021).

Tot op heden zijn deze elementen separaat en vooral in het voortgezet onderwijs onderzocht (Tigchelaar et al., 2014). Het is nog onbekend hoe deze elementen in combinatie leiden tot de vormgeving van een passend inductietraject voor zij-instromers in het mbo.

Doel en opbrengst van het onderzoek:

In deze studie pogen wij begrip te creëren van de 'real-life-practice' van de zij-instromers in inductietrajecten: hoe ervaren zij staande inductietrajecten wat betreft hun beroepsidentiteitsontwikkeling, leerprocessen, passende begeleiding en co-creatie?

In een exploratieve interviewstudie zijn de ervaringen van acht zij-instromers in kaart gebracht via een semi-gestructureerde interviewleidraad. Voorafgaande aan het interview is een dagdeel meegekeken met de zij-instromer om met zijn/haar werkveld bekend te raken. Selectie van participanten is gericht op variatie ten aanzien van hoeveelheid werkervaring en type mbo-instelling.

De getranscribeerde interviews zijn geanalyseerd volgens de directed content analysis methodiek (Hsieh & Shannon, 2005) waarbij de codering deductief start met de vier geïdentificeerde werkzame elementen als hoofdcodes. Eenheden die niet in dit deductieve codeerschema geplaatst kunnen worden, worden inductief gecodeerd. In de eerste codeerronde codeert de eerste onderzoeker, waarna de tweede onderzoeker 10% van de random geselecteerde data codeert. In het kader van interbeoordelaarsbetrouwbaarheid wordt de codering besproken totdat er consensus is bereikt waarna het codeerschema eventueel aangepast wordt.

Doel en opbrengst van de ronde tafel:

Doel is kritisch mee te kijken naar de data-analyse en interpretatie in het licht van de vraagstelling: a) kunnen we de vier vooraf gedefinieerde elementen vinden? b) welke andere elementen vinden we verder? Dit draagt bij aan de definitieve vaststelling van het codeerschema.

Wijze waarop inbreng van de deelnemers wordt gevraagd:

In gesprek gaan met de andere deelnemers en de onderzoekers.

Kans op balans (aansluiting bij het congresthema)

Onze maatschappij heeft behoefte aan goed opgeleide vakmensen die onder meer worden

opgeleid in het mbo. Goed vakonderwijs betekent voor jongeren meer kans op arbeid en dus participeren als jonge beroepsbeoefenaar in de maatschappij. Voor vakmensen is het van belang dat zij bijgeschoold kunnen worden om hun beroep up-to-date te kunnen blijven uitoefenen. Zij-instromers met vak expertise in het mbo zijn onmisbaar voor kwalitatief goed vakonderwijs. Het is dus van groot belang dat de zij-instromers goed opgeleid worden, werkplezier en welzijn ervaren en daarmee behouden blijven voor het mbo.

Referenties

- ABF research. (2020). *Personeelsmobiliteit in het mbo*. Geraadpleegd op 20 oktober 2021, van sommbo.nl/onderzoek-naar-in-en-uitstroom-in-het-mbo/
- Bar-Tal, S., Chamo, N., Ram, D., Snapir, Z., & Gilat, I. (2020). First steps in a second career: characteristics of the transition to the teaching profession among novice teachers. *European Journal of Teacher Education*, 43(5), 660–675. <https://doi.org/10.1080/02619768.2019.1708895>
- Brouwer, P., Van Kan, C., Helms-Lorenz, M., & Hofland, A. (2021). *Co- creatie van inductiearrangementen in het mbo (Eindrapport NRO)*. Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek.
- Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 9(15), 1277–1288.
- Koopman, M., De Bruijn, E., & Baartman, L. (2022). Leren voor en tijdens de beroepsuitoefening : In en over grenzen van verschillende contexten. In R. Poell & J. Kessels (Eds.), *Handboek Human Resource Development: Organiseren van het leren*. (pp. 473–488). Uitgeverij LannooCampus.
- Ruitenburch, S. K., & Tigchelaar, A. E. (2021). Longing for recognition: A literature review of second-career teachers' induction experiences in secondary education. *Educational Research Review*, 33(March), 100389. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2021.100389>
- Schellings, G., Koopman, M., Beijaard, D., & Mommers, J. (2021). Constructing configurations to capture the complexity and uniqueness of beginning teachers' professional identity. *European Journal of Teacher Education*, 00(00), 1–25. <https://doi.org/10.1080/02619768.2021.1905793>
- Tigchelaar, A., Vermunt, J. D., & Brouwer, N. (2014). Patterns of development in second-career teachers' conceptions of teaching and learning. *Teaching and Teacher Education*, 41, 111–120. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2014.04.001>

